

DEMNIȚATEA UMANĂ ȘI LIBERTATEA RELIGIOASĂ ȘI DE CONȘTIINȚĂ

Ps. dr. Ioan STINGHE

stinghe.ioan@yahoo.com

*„Demnitatea omului nu este cu nimic
mai prejos decât măreția zeilor”. (Goethe)*

Abstract: Human Dignity and Freedom of Religion and Conscience

From the Universal Declaration of Human Rights and the European Convention on Human Rights and Biomedicine, until the Final Act signed in Helsinki, international organisations and conventions affirm their commitment to defend and sustain human dignity. Themantica of the article includes topical issues and theoretical and practical interest, with the value of a moral factor with implications in several existential areas. The first part of the article includes notions, defining the term, its importance and the place of human dignity in relation to other human freedoms. An approach to the origins will help us in analyzing the relationship between dignity and freedom of religion and conscience. It is known that both the Church, the state, the right exists as far as people believe in them. This reality applies without the retention and relationship between human dignity and the right to freedom. So we are trying to reaffirming human rights as preconditions for every human being to live with dignity. The conclusion that emerges from the relationship between human dignity and freedom of religion and conscience reaffirms the value of human dignity as a foundation of freedom of religion and conscience in the current context.

Keywords: dignity, freedom, conscience, rights, Christianity

Introducere

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în preambulul său, proclamă fără echivoc idealurile unei lumi fondate pe pace, democrație, drept și justiție, astfel se afirmă: „Considerând că recunoașterea demnității

inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, justiției și păcii în lume”. În articolul 1, Declarația afirmă libertatea tuturor ființelor umane ce se nasc libere și egale în demnitate și drepturi.

Locul și rolul demnității umane s-au consolidat în doctrină, în constituții, în practică, în instituțiile naționale și internaționale printr-o evoluție istorică începând de la creațiune, la iudaism, creștinism, filosofia antică, evul mediu, renaștere și modernism.

În decursul secolelor demnitatea a dobândit o valoare mai aparte, în mod deosebit după cel de-al doilea război mondial, când interesul opiniei publice pentru drepturile omului a crescut. După experiența totalitarismului secolului XX, s-a constatat că demnitatea umană avea nevoie de protecție și sprijin la nivel internațional, astfel a apărut Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948.

Renașterea și Iluminismul au contribuit la secularizarea conceptului creștin de demnitate, iar renaștentistul Pico della Mirandola este cel care a legat demnitatea umană¹ de libertatea ființei umane. În efervescența iluminismului, filosofi au contribuit la formarea conceptului modern al demnității umane afirmând „legea naturală” ce conferă omului mai multe drepturi în contextul apariției națiunilor moderne.

Demnitatea umană

Originea și sensurile termenului de „demnitate” provin din „dignus”, „decere”, „decus” (latină) = distincție, strălucire, glorie; „deiknumi”, „doxa”, „dakein” (greacă) = calitatea superioară care afirmă omul. Cuvântul „demnitate” are o valoare multisemantică, iar în ce privește sensurile noțiunii ele diferă în funcție de domeniile de referință.

Demnitatea umană este o trăsătură pozitivă a personalității umane reflectând cinste, onoare, modestie, respect pentru toate datoriile morale, dar ea se raportează și la alții, desemnând altruism și respect pentru semenii. Demnitatea contribuie la formarea conștiinței de sine și la conturarea conștiinței proprii valori morale și sociale, demnitatea ține de identitatea persoanei umane, ca ființă înzestrată cu rațiune și conștiință. Ea este o componentă a dimensiunii umane, a civilizației și a progresului.

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Plea for Human Dignity”, in *Scientia Moralitas. Human Dignity – A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.

Pentru a afirma conceptul de „demnitate umană”, strâns legat de condiția umană și de evoluția acesteia din punct de vedere istoric și filosofic, trebuie să pornim de la originea sa religioasă.

Biblia învață că lumea a fost creată de Dumnezeu din dragoste, aducând totul văzut și nevăzut la existență. La început, Creatorul, din bunătatea Sa desăvârșită, a creat în timp, lumea spirituală, apoi lumea materială, iar în cele din urmă, a creat omul, ființă materială și spirituală². „Dumnezeu, care este cu totul bun, și chiar mai mult, care este Bunătatea desăvârșită, datorită bogăției Sale nemărginite... a făcut întâi puterile spirituale și cerești; apoi universul văzut și rațional; apoi omul, cu firea sa spirituală și perceptibilă”³. Fiind întru totul liber, Dumnezeu a creat lumea din nimic⁴, în șase zile. În actul Creației, El a fost condus doar de propria-i bunătate și de voința Sa omnipotentă, spre slava Sa și pentru desăvârșirea morală și fericirea creaturilor Sale raționale și libere.

Prof. Andre Neher, specialist de anvergură mondială în cultura iudaică, afirmând triada Creație – Revelație – Izbăvire, susține că „eclerajul filozofic pune accentul pe Creație” în timp ce „eclerajul mistic pune accentul pe Izbăvire”, care din perspectivă mistică este necesară deoarece Creația, în loc să fie un fapt instantaneu implică o dramă, astfel repercusiunile acestei drame așteaptă Izbăvirea, iar instrumentul este Revelația.⁵

Autorul susține că cele trei teme sub lumina biblică nefilozofică, dobândesc o densitate mai mare cu efect mai puternic, deoarece sunt într-o legătură de interdependență ale căror „resorturi rezistă încercărilor de slăbire și mențin ansamblul într-un sistem de mare coerență”⁶.

În Actul creator al cerului și pământului, când „pământul era pustiu și gol; peste fața adâncului de ape era întuneric și Duhul lui Dumnezeu se mișca deasupra apelor”, primele cuvinte ale Creatorului au fost: „Să fie lumină! Și a fost lumină.”⁷ Acea Lumină pe care Dumnezeu a chemat-o la existență a explodat într-o infinitate de raze umplând universul eternității cu energie. Doar un Creator suveran care nu putea fi determinat de nimic în actul creator, deoarece nimic nu putea preexista creației, având o

2 Biblia, Fidela, 2015, Genesa 1:1.

3 Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 13, PG 94, p.1136.

4 Sf. Grigore de Nazianz, *Omilia 40, 45*: (PG 36, 424).

5 Andre Neher, *Cheile Identității Iudaice*, Editura Hasefer, București, 2001, p. 92.

6 Ibidem, p. 92.

7 Biblia, Fidela 2015, Genesa 1:2-3.

libertatea absolută este Cel care garantează libertatea creaturii Sale. Reflectând la Creația divină, putem observa structura polară: Creatorul și universul, cerul și pământul, Dumnezeu și omul, sunt doar o parte din evidențele descoperite în Biblie.

Omul are un loc și un rol special în Creație. După ce pământul a fost adus la existență, a fost adus și omul, coroana Creatorului, căci Dumnezeu a zis: „Să facem om după chipul Nostru, după asemănarea Noastră; el să stăpânească... peste tot pământul...”. Astfel, „Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său... parte bărbătească și parte femeiască i-a făcut”⁸.

Aici este prezentată în mod clar originea neamului omenesc; Dumnezeu, care a așezat lumile înstelate și a colorat cu delicatețe florile de pe câmp, care a umplut cerul și pământul cu minunățiile puterii Sale, atunci când a sosit timpul să încoroneze glorioasa Sa lucrare, să așeze în mijlocul ei pe cineva care să stea ca un stăpân al acestui minunat pământ, n-a dat greș în a crea o ființă având o demnitate conform originii sale.

Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său unic, astfel unicitatea fiecărei ființe umane este un factor decisiv în ce privește dreptul, respectul, demnitatea și libertatea fiecărei persoane.

Genealogia neamului nostru omenesc, așa cum ne este dată prin inspirație, ne duce înapoi la originea sa; omul a fost așezat ca reprezentant al lui Dumnezeu, el trebuia să poarte chipul lui Dumnezeu atât în înfățișarea exterioară cât și în caracter. Natura sa era în armonie cu voința lui Dumnezeu, mintea sa era capabilă să înțeleagă lucrurile divine, sentimentele sale erau curate, apetitul și pasiunile lui erau sub controlul rațiunii. El era sfânt și fericit, purtând chipul lui Dumnezeu și fiind în perfectă ascultare de voința Sa.⁹

Creștinismul are o perspectivă unică asupra conceptului demnității umane, ce se desprinde așa cum am observat din raportul biblic, demnitatea fiind o consecință firească a omului creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Omul a fost creat perfect și așezat într-o lume perfectă împreună cu partenera sa, cu scopul de a administra lumea creată și de a fi „încununat cu frumusețea „chipului și asemănării” dumnezeiești”.¹⁰ Prin nerespectarea poruncilor divine, omul a păcătuit și-a pierdut fericirea și-a știrbit demnitatea și copleșit de rușine și a fost alungat din

8 Ibidem, 1, 26-27.

9 Ellen G. White, Patriarhi și Profeți, Editura Viața și Sănătate, București, 2006, p.16.

10 Pr. Prof. Dumitru Popescu, Iisus Hristos Pantocrator, Editura IBMBOR, București, 2005, p. 172.

grădina Edenului.¹¹ Cu toate acestea, omul rămâne o creatură a lui Dumnezeu care poartă chipul Său cu perspectiva escatologică a unei mântuiri veșnice și prin urmare o ființă demnă. Omul trebuia numai să-și armonizeze libertatea cu porunca ascultării.¹² Prin urmare, Adam și Eva aveau posibilitatea să cunoască din experiență că „trebuie să se hrănească numai din Dumnezeu pentru a atinge în mod liber îndumnezeirea”¹³, fiind muritori după firea pământească, puteau să ajungă nemuritori prin har și prin credință.

Demnitatea umană ce nu derivă din alte surse, ci este implicată actului Creației devine astfel fundamentul celorlalte libertăți umane din diferitele domenii existențiale. Asemănarea omului cu Dumnezeu după cum se afirmă în Talmud, „face să existe o afinitate între Creator și el”, „omul are datoria să se dovedească demn de Dumnezeu. Dacă i-a fost conferită cinstea de a fi fost creat după chipul Lui, urmează obligația de a trăi o viață în stare să obțină aprobarea Celui care l-a creat”.¹⁴

Biblia în esență, afirmă valoarea vieții umane; convertirea ce conduce la transformarea inimii este condiția esențială a afirmării și susținerii demnității umane. În sensul acesta, „de-a lungul istoriei, profeții biblici reprezintă modelul unei conștiințe critice, care asigură apărarea demnității umane înaintea lui Dumnezeu”.¹⁵

Biblia folosește pentru „demnitate” cuvântul „destoinicie”, care are același înțeles. Apostolul Pavel afirmă că: „Nu că noi prin noi înșine suntem în stare să gândim ceva ca venind de la noi. **Destoinicia noastră, dimpotrivă, vine de la Dumnezeu**”.¹⁶ Demnitatea începe cu acceptarea conceptului unicității persoanei, ce se manifestă printr-o căutare profundă de înțelegere a sensului vieții la nivel personal și prin respect, transparență, cointeresare, compasiune în relație cu semenii. Demnitatea poate fi un răspuns la multe întrebări de genul: „De ce ar trebui să respect dreptul celuilalt?”, „De ce trebuie să respect libertatea oamenilor?”, „De ce ar trebui să-i tratez pe oameni în mod egal?”

11 Biblia, Fidela, 2015, Genesa 3.

12 Biblia, Fidela, 2015, Genesa 2, 17.

13 Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, Editura. IBMBOR, București, 1978, p. 413.

14 A. Cohen, *Talmudul*, Editura Hasefer, București, 2005, p. 137,140.

15 Rev. Gheorghe Popa, „*The Biblical Prophets - Interdisciplinary Research on Religion and Science*, nr. 5, iulie 2009, p. 190.

16 Biblia, Fidela 2015, 2 Corinteni 3:5.

Demnitatea se manifestă și în condiții precare de criză. În consecință, respectarea demnității omului presupune evitarea situațiilor în care el este silit să-și dovedească tăria și fermitatea. Demnitatea rămâne temelia cea mai solidă a drepturilor omului.

Libertatea umană

Liberul arbitru acordat omului la Creație este sursa conduitei morale. În concepția iudaică, libertatea omului este fundamentală: „Alege viața, ca să trăiești...”¹⁷ însă această alegere implică libertatea omului prin libertatea de alegere dată lui Adam.¹⁸ Munca care potrivit textului biblic este o consecință a păcatului originar, este percepută în iudaism în sens pozitiv ca o binecuvântare, deoarece „reabilitează omul și îi permite să-și asume și să-și exercite libertatea”.¹⁹

Evreii au acceptat în deplină libertate Decalogul, legi suplimentare și ansamblul Torei, angajându-se să fie „o națiune sfântă și un popor de preoți” pentru iertarea și binecuvântarea întregii omeniri²⁰.

Astfel în concepția iudaică „fără lege nu ar putea exista libertate, deoarece dacă legea nu există, libertatea se confundă cu anarhia. Legea, contrar aparențelor, este cea care dă libertatea”.²¹ Demnitatea și libertatea persoanei umane izvorăsc din simpla voință divină. În mod paradoxal Adam prin păcatul neascultării a renunțat de bună voie la propria libertate, însă în iubirea Sa Dumnezeu trimite un Eliberator pe Fiul Său Isus Hristos, revelația deplină a lui Dumnezeu, care „ridică păcatul lumii” și oferă izbăvirea prin credința în jertfa Sa ispășitoare restabilind demnitatea umană și adevărata libertate.

Libertatea de conștiință conectată cu demnitatea umană

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi.²² Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte

17 Biblia, Fidela 2015, Deuteronom 30:19.

18 Rene-Samuel Sirat, Martine Lemalet, *Tandrețea lui Dumnezeu*, Editura Hasefer, București, 2003, p. 51.

19 Ibidem, p. 52.

20 Ibidem, p. 53.

21 Ibidem, p. 51.

22 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Religious liberty – a natural human right”, *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mișnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2015, pp. 595-608.

unele față de altele în spiritul fraternității (Declarația Universală a Drepturilor Omului).

Demnitatea este o calitate a ființei umane, ea presupune existența unei conștiințe a propriei valori, dublată de modestie și corelată cu conștiința valorii celorlalți. Demnitatea umană manifestată între oameni ca un criteriu de apreciere reciprocă, pur și simplu pentru că sunt oameni, este liberă și constituie fundamentul drepturilor omului.

Legătura dintre demnitatea umană și drepturile omului rezultă din necesitatea de a apăra demnitatea noastră ca oameni, pentru ca nimeni să nu calce lucrurile sacre care sunt de la creațiune, recunoscând astfel suveranitatea lui Dumnezeu și răspunzând dragostei divine cu respect și venerație față de Cel ce se poartă cu demnitate față de noi.

Demnitatea nu trebuie să fie condiționată sau să depindă de proveniență etnică sau socială, de starea materială, sau de împrejurări. Demnitatea manifestată prin prețuirea pe care ne-o dăm noi înșine în mod natural, este cea care câștigă respectul celorlalți și ne așează deasupra lor mai mult decât avantajele circumstanțiale.

Când demnitatea vine în contradicție cu conștiința, apar în relațiile interumane falsitatea, minciuna, invidia, zgârcenia, egocentrismul, în cazul acesta demnitatea dispare și odată cu ea fundamentul celorlalte drepturi ale omului care-i apără libertatea.

Omul modern se îndepărtează tot mai mult de spațiul său privat și se înstrăinează tot mai mult de sine și de semenii lui, devenind tot mai insignifiant într-o lume care nu mai este a lui. Într-o lume care îl absoarbe total omul își pierde identitatea și autenticitatea sa, fiind o victimă a abandonului comunitar devenind străin în propria comunitate. Mergând mai departe Al. Șafran afirmă: „Devenind străin lui însuși, devenind străin Dumnezeului său, omul contemporan devine de asemenea străin celor din casa sa, de unde Prezența divină (*Şehima*) este absentă. El devine tot astfel străin și celuilalt, în care nu recunoaște chipul lui Dumnezeu.”²³

Omul contemporan sub influența realizărilor științei și tehnologiei se înstrăinează tot mai mult de Dumnezeu, de sine și de semenii, pierzând calitățile de om creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, renunțând la demnitate și libertate.

În acest context creștinismul de astăzi are o nouă provocare, să reafirme adevărurile Bibliei prin exemplificarea lor în viața creștinilor de

23 Alexandru Șafran, *Etica Evreiască Și Modernitatea*, Ed. Hasefer, București, 2005, p. 81.

pretutindeni. Creștinul este martorul și promotorul demnității și libertății de conștiință a individului. Creștinul este prin caracterul și destinul său reflexia chipului divin prin manifestarea explicită în iubirea față de aproapele. Recunoaștem creștinul conștient de ceea ce este după ospitalitatea sa și după deschiderea sa către celălalt.

Creștinul poate fi promotorul valorilor în societate, oferind modele în viața de familie, apoi în comunitate trăind credința lor în societate la lumina zilei, nu pe ascuns. Această experiență a vieții comunitare poate astăzi reprezenta o contrapondere la înstrăinare, la singurătate, în final, la egoismul care impregnează societatea contemporană.

Creștinul transmite demnitatea care decurge din acest imens dar divin, fiind fundamental purtător de speranță, credința în Hristos și în Evanghelie este speranța reînnoită până la sfârșit.

Un gând final

O renaștere a adevăratei evlavii printre noi, prin întoarcerea și apropierea omului de Creatorul său, este cea mai mare nevoie a umanității și în modul cel mai urgent și serios al tuturor creștinilor. Creatorul nostru ne spune azi: „Apropiati-vă de Dumnezeu și El se va apropia de voi...”²⁴

Deoarece omul este înzestrat cu demnitate de Creatorul său, este responsabil față de El și față de semenii lui să se poarte cu demnitate manifestând respect, amabilitate și reciprocitate. Să se înalțe către Dumnezeu prin cunoașterea Lui, urcând treptele venerației până ce venerația sublimă se transformă în iubire și astfel să transmită sensul vieții semenilor săi conștient de rolul și de implicațiile cetățeniei sale spirituale.

Bibliografie

- * *Biblia*, Fidela, 2015.
- * Cohen, Allen, *Talmudul*, Editura Hasefer, București, 2005.
- * Damaschin, Ioan, *Dogmatica*, IV, 13, PG 94.
- * Grigore de Nazianz, Omilia 40, 45: (PG 36, 424).
- * Neher, Andre, *Cheile Identității Iudaice*, Editura Hasefer, București, 2001.
- * Popa, Gheorghe, “The Biblical Prophets”, *Interdisciplinary Research on Religion and Science*, nr. 5, iulie 2009.

- ✦ Popescu, Dumitru, *Iisus Hristos Pantocrator*, Editura IBMBOR, București, 2005.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, "Plea for Human Dignity", in *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, Volume 1, pp. 29-43.
- ✦ Rotaru, Ioan-Gheorghe, "Religious liberty – a natural human right", *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Ganoune Diop, Mihnea Costoiu, Liviu-Bogdan Ciucă, Nelu Burcea (coord.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2015, pp.595-608.
- ✦ Șafran, Alexandru, *Etica Evreiască și Modernitatea*, Editura Hasefer, București, 2005.
- ✦ Sirat, Rene-Samuel, Martine Lemalet, *Tandrețea lui Dumnezeu*, Editura Hasefer, București, 2003.
- ✦ Stăniloaie, Dumitru, *Teologia Dogmatică*, vol. III, Editura. IBMBOR, București, 1978.
- ✦ White, Ellen G., *Patriarhi și Profeți*, Editura Viață și Sănătate, București, 2006.